

Landbohøjskolens have 150 års jubilæum

The 150 years anniversary of the Garden of The Agricultural University of Denmark

Keywords: Agricultural University of Denmark, Garden, Rose Garden, History, Denmark

Jette Abel

Abstrakt

Haven har samme alder som Landbohøjskolen, 150 år i 2008. J.A. Bentzien udarbejdede planen for haven, medens Johan Lange d.æ. forestod fordelingen af træer og buske sammen med R. Rothe og Weillbach. Siden har haven undergået mange ændringer, blandt andet blev haven gennemskåret ved anlæggelse af Thorvaldsensvej. Rosenhaven er anlagt i 1928 af Georg Georgsen og blev restaureret i 1993.

Abstract

The Garden is of the same age as the Agricultural University, 150 years in 2008. The plan of the garden was made by J.A. Bentzien. The selection of trees and shrubs was done by and Johan Lange the older, R. Rothe and Weillbach. Later on many changes has occurred in the garden. A new Road, Thorvaldsensvej, divided the garden. The rose garden was established I 1928 and restored in 1993.

I 2008 150 året for Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles indvielse er jubilæet blevet fejret med diverse arrangementer.

Havebrugshistorisk Selskab har markeret jubilæumsåret med en fyraftensekskursion i august til Landbohøjskolens have med rundvisning af gartner Lars Elver Birch Pedersen. (Se ekskursionsberetningen)

Haven blev anlagt samtidig med opførelsen af skolens første bygninger. Der blev nedsat en komité, der skulle udarbejde en plan for haven. Komitéen bestod af professorerne Fenger, B.S. Jørgensen og Johan Lange d.æ., konferentsråd Drewsen og gartneren J. A. Bentzien Det Kgl. Danske Haveselskab og J. F. Koch. Bentzien udarbejdede planen for haven. Johan Lange, der var professor i botanik, forestod fordelingen af træer og buske sammen med etatsråd senere kgl. haveinspektør R. Rothe og botanisk gartner Weillbach. Jordbehandlingen og beplantningen blev styret af gartner Wagenblast. En havekarl skulle sammen med daglejere passe haven. Først i slutningen af århundredet blev gartner Alfred Bruun ansat. Haven styredes i en stor del af de første årtier af et haveudvalg.

Der findes flere planer af haven bl.a. en fra 1860, der viser selve prydhaven, mens en plan fra 1871 foruden prydhaven også viser en frugthave i tilknytning til denne nord for prydhaven. Thorvaldsenvej var endnu ikke anlagt, Frugthaven blev i en bue mod nord og vest afgrænset af Københavns anden jernbane, der langs Gyldenløwsgade førtes via den gamle Frederiksberg station videre mod Roskilde. Banen blev nedlagt i 1911.

Indkørslen til hovedbygningen og haven lå bag portbygningen på Bülowvej 13. Den førte gennem træplantninger hen foran den oprindelige hovedbygning - Bindesbøls trefløjede hus. På venstre hånd var det en nåletræssamling, på højre en løvtræs- og busksamling. Vejen sluttede med en rund plæne foran hovedporten midt i bygningen.

Den fortsatte som en smallere sti ind i haven og forgrenede sig i datidens slyngede stier rundt i haven, partiet med den amøbeformede dam er i dag næsten uændret i forhold til 1871-planen.

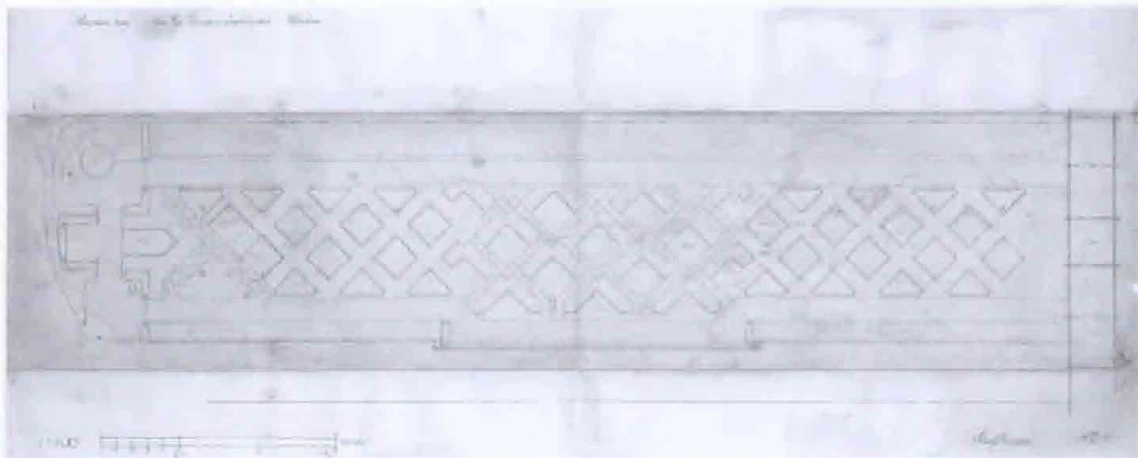
Nord for prydhaven lå som nævnt frugthaven og en forsøgshave. Gik man mod vest (opad på planen) fra dammen, var der bede med urteagtige planter (et botanisk system), et beskedent væksthuse og varmebede og eenårige og toårige køkkenurter, frugtbuske og jordbær afsluttet med bede med asparges, rabarber og flerårige urter. Det var for enden af denne havegang, at gartnerboligen blev opført i 1920.

Ved etableringen af Thorvaldsenvej kom frugthaven til at ligge på den anden side af Thorvaldsenvej, her lå den til Pometet i Tåstrup blev oprettet.

Da hovedbygningen udvidedes med den nuværende facade ud mod Bülowvej i 1890-92 blev adgangsvejen erstattet af et indgangsparti vinkelret på bygningen med en låge ud mod vejen.

Rosenhaven er et nyere element i den gamle have, den blev tegnet af lektor Georg Georgsen i 1928 og erstattede det gamle botaniske system, som blev flyttet til haven bag Rolighedsvej 23 det gamle sygehjem, der blev købt af Landbohøjskolen i 1918. Rosenhaven fik et tidstypisk udtryk, idet den blev anlagt som et stramt geometrisk anlæg. Den blev anlagt som et rektangulært rum afgrænset af hække, rummet blev delt på langs i tre bånd. Langs hækkene blev der plantet forskellige buskroser i lange rabatter, dernæst fulgte gennemgående flisegange. I midterbåndet et bredt græsbånd blev der anlagt kvadratiske bede 2x2m diagonalt på længderetningen med 1m græsbånd imellem de enkelte bede. Midterpartiet blev dog elegant varieret med vinkelformede bede og kvadratiske græsfelter omgivet af 50x50cm fliser. Det var et anlæg, som var karakteristisk for tiden og for Georgsens legen med geometriske former. Han tilhørte 20'ernes nyklassicistiske skole.

Rosenhaven blev restaureret af landskabsarkitekt Jane Schul i 1993, heldigvis blev formen bevaret, kun rosensortimentet blev moderniseret.

G. Georgsen plan for Rosenhaven 1928

Georgsen havde allerede i 1920'erne sat sit præg på haverne på Rolighedsvej 23. Georg Georgsen var blevet ansat som lektor i anlægsgartneri i 1921 altså næsten samtidig med erhvervelsen af sygehjemmet, hvortil botanik og planteavl herunder havebrugsafdelingen var flyttet. Georgsen blev bedt om at tegne en ny plan for det gamle sygehjems have. Haven var anlagt med slyngede gange, stenhøjsparti og to lysthuse. Terrænet faldt ca. 4m i længderetningen ned mod

Gartner Robert Pedersen planter roser og lægger klinker i Landbohøjskolens rosenhave 1928.

Ladegårdsåen, Allerede i 1921 var den mellemste del af haven dog blevet udlagt som forsøgsareal.

Georgsen tegnede en tidstypisk haveplan dateret d. 13.12.1923 i stram nyklassicistisk stil med en række hækkransede rum i forskellige niveauer. Niveauspringene blev klaret med mindre støttemure eller skrånninger skjult i beplantning. De fleste af de eksisterende træer blev fældet, dog ikke de to elmetræer i plænen, hvoraf det sidste ses på fotografiet, der skulle strække sig vandret ud fra mellemrummet mellem øst- og midterfløjen. På grund af terrænreguleringen blev det nødvendigt at fylde op omkring de to tætstående elmetræer. Træerne blev omgivet af en stensat brønd, ud i plænen blev lagt nogle stenfaskiner,

der sikrede rødderne luft. Der har eksisteret en tegning af arrangementet, som er bortkommet. Træerne overlevede til elmesygen i 90'erne tog livet af træerne. Så den fine foranstaltning virkede altså.

Georgsen havde også en genial løsning på afgrænsningen af samme rums bredde. Symmetri var et must i den periode, men BP bygningen har på bagsiden et hjørnetårn (toiletbygning), den uregelmæssighed i facaden gjorde, at rummets afgrænsende hæk blev plantet således, at den flugtede med hjørnet af "tårnet". Georgsen forklarede i kurset havekunstens historie, at det var en løsning, som han havde fundet inspiration til i Villa Borghese i Rom, haverummene ud for Villa Borgheses gavle havde lignende løsning. Det gav derudover mulighed for at føre en flisegang ind til bagindgangen til østfløjen mellem hækken og bygningen. Den vandrette plæne var nok tænkt som krocketbane for de studerende i stil med de baner, Georgsen omtrent samtidig tegnede i gårdhaverne til Borchs- og Elers kollegier i Store Kannike Stræde.

Rummene blev kantet af lindehække. Ud for østfløjens gavl plantedes *Euonymus fortunei* i to lange bede båret oppe af støttemure omkring en dybereliggende plæne, en tværgang gennemskar både "krocketplænen" og den dybtliggende plæne. *Euonymus* plantningen fortsatte i Takshække på den anden side af tværgangen, et trappeanlæg blev nødvendigt for at klare terrænspringet.

Den nedre del af haven blev udlagt som store hækindrammede dyrknings- og forsøgshaver, kun den allernederste del af haven ud mod åen, bevarede sit romantiske præg.

I de mange år, der er gået, fra Georgsen tegnede de første skitser, er der sket en del ændringer i haven, bl.a. er den gamle havegang, der førte fra gården mellem midterfløjen og vestfløjen ned til bunden af haven, blev afbrudt, da man byggede de store nye væksthuse i 1990'erne.

Anlægget har dog indtil i dag bevaret mange af de linier og niveauspring som Georgsen fastlagde. Det bliver interessant at se, hvad der bliver tilbage af Georgsens anlæg, når den nye bygning, der skal opføres bag B.P.-bygningen snart bliver en realitet.

Litteratur:

Bruun, Svend og Lange, Axel, 1920. Danmarks Havebrug og Gartneri til AAR 1919, Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag.

A. Pedersen, A., 1964. Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskoles Havebrugsafdeling og højskolens haver gennem 100 år, Meddelelser fra Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskoles Havebrugsafdeling, København 1964
Tegninger på DVJB.